

## DERS ÖZETİ • DOĞAL SİSTEMLER VE SÜREÇLER

# Yeryüzü Şekilleri ile Beşerî Faaliyetler Arasındaki Etkileşim

Yeryüzü şekilleri ile beşerî faaliyetler arasındaki etkileşim, yer şekillerinin insan faaliyetlerini ve insan faaliyetlerinin de yer şekillerini **karşılıklı** olarak değiştirmesidir.

## 1 Yer Şekli - Faaliyet

- Ova: tarım, yoğun yerleşme
- Plato: hayvancılık, seyrek yerleşme
- Dağ: ulaşım zorluğu, kış turizmi
- Vadi: yerleşme, ulaşım koridoru

## 2 Faaliyetin Yer Şeklini Değiştirmesi

- Teraslama: yamaç basamaklanır
- Ormansızlaşma: erozyon hızlanır
- Maden/yol/baraj: arazi doğrudan değişir

## 3 Beşerî Faaliyet Nedir

- İnsanın doğal çevre üzerindeki etkinliği
- Tarım, sanayi, ulaşım, turizm içerir
- Yer şekline göre çeşitlenir

## 4 Yer Şekli ve İklim

- Yükselti arttıkça sıcaklık düşer
- Bakı yönü ısınmayı belirler
- İklim faaliyeti dolaylı etkiler

## 5 Sık Karıştırılanlar

- Etkileşim çift yönlüdür
- Dağlık alanda da yerleşme olur
- Ormansızlaşma yer şeklini de değiştirir

## Yer Şekli ve Beşerî Faaliyet İlişkisi

| Yer Şekli  | Etkisi                      | Örnek                  |
|------------|-----------------------------|------------------------|
| Ova        | Tarım, yoğun yerleşme       | Çukurova               |
| Plato      | Hayvancılık                 | Erzurum-Kars platoları |
| Dağ        | Ulaşım zorluğu, kış turizmi | Uludağ                 |
| Vadi       | Yerleşme, ulaşım koridoru   | Vadi tabanı köyleri    |
| Kıyı Ovası | Tarım ve deniz turizmi      | Antalya Ovası          |

## ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

**Yeryüzü Şekilleri ile Beşerî Faaliyetler Arasındaki Etkileşim: adım adım 5 örnek****ÖRNEK 1**

Düz ve verimli bir ovada hangi faaliyet yoğunlaşır?

- 1 Ovanın özelliğini belirle: düz, verimli
- 2 Uygun faaliyeti seç: tarım

**Cevap: Tarım ve yoğun yerleşme**

**ÖRNEK 2**

Eğimli bir yamaç tarıma nasıl uygun hâle getirilir?

- 1 Yöntemi belirle: teraslama
- 2 Yüzeyi basamaklandır

**Cevap: Teraslama ile**

**ÖRNEK 3**

Bir ormanın yok olması erozyonu nasıl etkiler?

- 1 Kök azalır, toprak gevşer
- 2 Erozyon hızlanır

**Cevap: Erozyonu hızlandırır**

**ÖRNEK 4**

Dağlar arası geçitler neden önemlidir?

- 1 Geçit, alçak ve geçilebilir bölümdür
- 2 Ulaşımı kolaylaştırır

**Cevap: Ulaşımı kolaylaştırdığı için**

**ÖRNEK 5**

Baraj yapımı yer şeklini nasıl değiştirir?

- 1 Vadi suyla doldurulur
- 2 Yapay göl yüzeyi oluşur

**Cevap: Vadiyi göle çevirir**

## MİNİ TEST

## Yeryüzü Şekilleri ile Beşerî Faaliyetler Arasındaki Etkileşim: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad: \_\_\_\_\_

Tarih: \_\_\_\_\_

Doğru / Yanlış: \_\_\_\_\_

1. Tarım ve yoğun yerleşmenin en çok görüldüğü yer şekli hangisidir?

- A) Ova B) Dağ  
C) Plato D) Yayla

3. Dağlık arazide ulaşımı kolaylaştıran bölüm nedir?

- A) Vadi tabanı B) Plato yüzeyi  
C) Geçit D) Delta

5. Ormansızlaşma erozyonu nasıl etkiler?

- A) Hızlandırır B) Durdurur  
C) Azaltır D) Etkilemez

7. Yükselti arttıkça sıcaklık genellikle nasıl değişir?

- A) Artar  
B) Değişmez  
C) Düşer  
D) Önce artar sonra sabitlenir

9. Aşağıdakilerden hangisi insan eliyle yer şeklini değiştiren bir faaliyettir?

- A) Maden çıkarma B) Yağmur  
C) Rüzgar erozyonu D) Deprem

2. Platolarda hangi faaliyet daha baskındır?

- A) Balıkçılık B) Hayvancılık  
C) Maden işletmeciliği D) Liman işletmeciliği

4. Teraslama hangi amaçla yapılır?

- A) Erozyonu hızlandırmak B) Ormanı yok etmek  
C) Baraj kurmak D) Tarım alanı oluşturmak

6. Baraj yapımı bir vadiyi neye çevirir?

- A) Plato B) Yapay göl  
C) Mağara D) Delta

8. Kıyı ovalarında hangi iki faaliyet birlikte görülür?

- A) Madencilik ve ormancılık B) Hayvancılık ve madencilik  
C) Ormancılık ve hayvancılık D) Tarım ve deniz turizmi

10. Dağların bakı yönü neyi belirler?

- A) Toprağın rengini B) Yamacın ısınma miktarını  
C) Dağın yüksekliğini D) Vadinin genişliğini

### Cevap anahtarı

1. **A** · Ova, düz yüzeyi ve verimli toprağıyla tarıma en uygun yer şeklidir.  
3. **C** · Geçitler, dağlar arasındaki alçak ve geçilebilir bölümlerdir.  
5. **A** · Bitki örtüsü azalınca toprağı tutan kökler de azalır, erozyon hızlanır.  
7. **C** · Yükselti arttıkça sıcaklık genellikle düşer.  
9. **A** · Maden çıkarma, araziye doğrudan değiştiren bir beşerî faaliyettir.

2. **B** · Platoların yüksek ve serin yapısı hayvancılığı öne çıkarır.  
4. **D** · Teraslama, eğimli yamaçları tarıma uygun basamaklara çevirerek tarım alanı oluşturur.  
6. **B** · Baraj, vadiyi suyla doldurup yapay bir göl yüzeyi oluşturur.  
8. **D** · Kıyı ovaları hem tarıma hem deniz turizmine uygundur.  
10. **B** · Bakı yönü, yamacın güneşten ne kadar ısı aldığını belirler.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

[tahtaapp.com/blog/dersler/10-sinif-cografya-yeryuzu-sekilleri-ile-beseri-faaliyetler-arasindaki-etkilesim-konu-anlatimi](https://tahtaapp.com/blog/dersler/10-sinif-cografya-yeryuzu-sekilleri-ile-beseri-faaliyetler-arasindaki-etkilesim-konu-anlatimi)